

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»**

АКСЬОНОВА ВІРА ІГОРІВНА

УДК 177.7+ 37.03; 330.101

**СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ СЕНС ГУМАНІСТИЧНИХ ОБРІВ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ**

09.00.03 –соціальна філософія та філософія історії

АВТОРЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософських
наук

Одеса – 2019

Кваліфікаційною роботою є рукопис.

Робота виконана на кафедрі філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор філософських наук, професор
Борінштейн Євген Русланович,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності.

Офіційні опоненти: доктор філософських наук, професор
Бліхар Вячеслав Степанович,
Львівський університет внутрішніх справ,
завідувач кафедри філософії та політології;

доктор філософських наук, професор
Плавич Володимир Петрович,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
завідувач кафедри історії правових знань;

доктор філософських наук, старший науковий співробітник,
Кринець Людмила Володимирівна,
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, провідний науковий співробітник НДЛ соціально-гуманітарних проблем кафедри суспільних наук.

Захист відбудеться 01 липня 2019 р. о 10-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.02 при Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, ауд. 74.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26.

Автореферат розісланий 31 травня 2019 р., розміщено на сайті <http://www.pdpu.edu.ua>.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. В. Балашенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дослідження гуманізації змін соціокультурного простору в контексті громадських перспектив передбачає філософське розуміння взаємовпливів соціального та культурного просторів під час ускладнення розвитку сучасного суспільства, з давніх часів привертало до себе увагу українських науковців, але в останні десятиріччя його актуальність зросла ще більше, у зв'язку з труднощами втілення в соціокультурному просторі гуманістичних обріїв. За умов глобалізаційних процесів, з їх загостренням проблеми етнічного націоналізму та провокування національного конфлікту в сучасному світі, все більш активно передова громадськість наполягає на захисті традицій мультикультуралізму і толерантності, оскільки європейське суспільство поступово стає історичним суб'єктом, творчо використовуючи онтологію національного виховання для відтворення громадянських властивостей патріотизму цивілізованого типу. Становлення суверенної України на початку третього тисячоліття після «революційних подій на Майдані» (1990-2014 рр.) включає урахування багатовікового досвіду як національно-визвольної боротьби, так і еволюційне формування власне української політичної нації, що є можливим лише в оновленій «Країні вільних людей», бо тут панує дух європейсько-орієнтованої громадської думки.

При дослідженні якісних змін українського суспільства, були визначені світоглядні основи національної ідентичності під впливом гуманістичних обріїв, оскільки для подальшого розуміння соціальної сучасності постає необхідність використання принципів онтології освіти. Подібний аналіз мав велике теоретичне та практичне значення для формування професійно-етичної системи координат орієнтацій курсантів Льотної академії Національного авіаційного університету, що представлено у процесі професійної підготовки. У дослідженні ми аналізуємо цей досвід, науково досліджуємо комунікативно-професійне становлення курсантів. Запропонована робоча гіпотеза окреслює типові орієнтири результатів освітнього процесу в Льотній академії, формує шляхетність майбутніх авіаційних фахівців, які відшукують загальний обсяг особливостей української системи гуманістико-соціокультурних досягнень, та активне використання принципів української онтологізації освітнього простору. Відомі українські науковці Є. Бистрицький, В. Бліхар, Є. Борінштейн, І. Єршова-Бабенко, В. Ільїн, В. Кремень, Л. Кримець, С. Пролеєв та інші, вважають, що гуманістика в основі європейських цінностей (антропологізм, толерантність, шляхетність, комунікативність, критичність); жага самовдосконалення, органічно вписується в проблематику реформування професійного образу людини Всеукраїнського практичного мультикультуралізму, але в межах постнекласичного синтезу метафізики історії й переходу на рейки екологічної доби (О. Ананьева, Е. Гансова, О. Халапсіс).

У роботі стверджується, що метафізичний дискурс націєтворення в контексті цивілізаційного розвитку України та її європейської перспективи обумовлює відносну самостійність складових розвитку українського суспільства, зокрема, характерної особливості етико-естетичної культури як складової підготовки операторів як професіоналів, особливо у складних системах управління в сучасних умовах громадського розуміння характерних рис глобальної світової спільноти; посилення взаємодії країн і народів, узгодженості їх демократичного розвитку. При цьому, соціокультурний простір як найактивніший чинник реагує на тенденції гуманізації глобалізаційних процесів. Це неминує обумовлює сучасні підходи до концептології соціокультурної сфери. Виникає необхідність у продукуванні нових філософських концепцій соціокультурного простору, які зможуть постати засобом урегулювання громадських відносин і зниження напруженості в суспільстві. З другої половини ХХ століття в розвинених країнах світу сформувався новий тип відносин між особистістю і суспільством, в основі якого є принцип гуманістики. Основою даного типу відносин стала мультикультурність етносоціальної сфери. В обставинах мультикультуралізму необхідною передумовою гуманістики європейського простору постає феномен комунікативно-гуманітарних відносин, виявляється громадська толерантність, яка стала також чинником повноцінної професійної життєдіяльності соціуму, насамперед, в освіті.

Значущість окресленого кола питань, їх недостатня теоретична розробка і неоднозначність практичного застосування гуманістики європейського простору, освіти та виховання виступають **науковою проблемою** даного дослідження, що полягає в необхідності соціально-філософського осмислення цього феномена, але в контексті мультикультурно-толерантних взаємозв'язків в соціумі, і особливої розробки концептуальних основ удосконалення глобального соціокультурного простору. Хода становлення політичної нації є поступовим європейським упредметненням ідеалів боротьби суб'єктів соціокультурного простору проти соціального конформізму, деструктивних амбіцій ватажків антисоціальних угруповань тощо.

Мета полягає у висвітленні сутності соціально-філософських підвалин гуманістичних обривів європейського простору під час реформування духовної сфери українського суспільства.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- визначити історичні зміни пошуку парадигмальних форм гуманістичної філософії для оптимальної взаємодії всіх сфер постмодерного буття;
- сформулювати основи постнекласичної методології гуманістики українського соціокультурного простору в інтенціях лицарства як духу свободи та українського досвіду громадського діалогу в сучасних символах культури толерантності;
- розкрити духовний сенс демократичних властивостей культури толерантності як основи для втілення антропологізму українських гуманістичних символів у комплексі європейських ідеалів автохтонів і національних меншин;

- виявити ступінь впливу гуманістичної складової європейського простору під час трансформації «малоросійського етносу» в українську політичну націю;

- охарактеризувати особливості комунікативності загально-національних і регіональних еліт в процесі історичного розуміння громадського переходу від доби «романтично-просвітницької» до пострадянського створення філософії демократичного патріотизму;

- з'ясувати форми прояву цивілізованості людини в процесі гуманітаризації освітнього простору як часу становлення європейського вибору і поступового переходу від ситуативної лібералізації до консенсусно-громадянського буття на межі тисячоліть;

- проаналізувати відтворення «постмодернізаційної особистості» в антрополого-комунікативному розумінні ідеалів історичного етносу;

- означити дух синергетично-комунікативної культури майбутніх фахівців як антропологічний феномен соціокультурного простору у вимірі підвалин прогнозування професійної надійності;

- встановити метафізичну специфіку соціокультурної самоідентифікації в європейському виборі;

- осмислити особливості процесу саморегуляції цивілізованої людини, як переходу динаміки сучасного суспільства від обривів екоонтології до цілісної системи парадигмального відтворення гуманізації ідеалів операторів складних систем екологічної доби;

- дослідити гуманістичні обрії «української політичної нації» в загальному інтегральному дискурсі соціокультурних змін, віддзеркаливши дію глобально-комунікативної моделі духовності майбутнього фахівця в онтологемах національного духу – від «Революції на граніті», «Помаранчевої революції» – до «Революції гідності» (лицарського служіння українському кордоцентризму і козакофільству). В метафізиці освітоцентризму відшкодовується запас мудрості реформування суспільного буття: виявлення істинного ества гуманістичних обривів, як надчуттєвої глибини постмодерної особистості, суб'єкта професіоналізму, так і оптимізації ходи конкретного реалізування національної ідеї в часі й просторі. Прояви професійної культури майбутнього авіафахівця теж виступають як соціальна потреба у контемпліційному відбитті національного духу.

Об'єкт дослідження – процес виявлення нових підвалин гуманізму і гуманізація сучасного простору як феномен громадських форм патріотизму інтелектуального соціуму.

Предмет дослідження – вплив гуманістичних обривів європейського соціокультурного впливу на патріотизм молодшої генерації.

Методологічні основи дослідження.

Внаслідок багатоплановості поставленої проблеми, у роботі використано широкий спектр наукових методів, що визначило методологічну базу дослідження, відобразило ускладнення суспільства в процесі якісної зміни європейського простору.

Діалектичний метод та його відлуння за доби компаративістського

аналізу концепції європейського простору торкається моделей національного революціонізму й ситуативних змін, поступу «романтичного просвітництва» від «бунту мас», самореферентних соціокультурних або ноосферно-парадигмальних систем.

Метод синтезу класичних сенсів категоричного імперативу в аспекті змін постнекласичної філософії є гуманізацією інтенціоналів етносоціального процесу відтворення історичної нації.

За допомогою логістики історичного методу розкривається весь обсяг самоорганізації захисників цілісності світу, взаємозв'язку толерантності й форм протидії хаосу, «демократизації суперреволюціонізму», завдяки загальній та політичній культурі в площині стабілізації безпеки й порядку.

Системно-структурний метод оптимізує ієрархічність соціального життя, епістемологічних ракурсів процесу гуманізації патріотично-демократичних трансформацій цивілізованої людини в контексті екологічного імперативу тощо.

Метод синергетики, заснований на розвитку можливостей самоорганізації людини, об'єктів усіх рівнів, відтворенням нових образів, багатоваріантністю підсистем реалізації глибинних обсягів цивілізаційного сенсу нелінійних законів буття.

Герменевтичний метод розкриває як текстуальність змін соціального буття, так і процес повноти парадигмальних зрушень конвергентно-гуманістичного висвітлення європейських ознак ідеалів людства (Г. Сковорода, Т. Шевченко, М. Гоголь, А. Макаренко, В. Сухомлинський, В. Чорновіл, В. Авез, Я. Корчак, А. Міцкевич, К. Войтила та інші видатні особистості, митці тощо).

Феноменологічний метод висвітлює романтично-просвітницький вплив на світогляд детермінантів антропологізму та комунікативності в душі лицарського служіння гуманітаризації соціального життя, що дало змогу ретельно виявити ознаки процесу реформування соціокультурного простору та особистісну роль соціокультурних змін, зокрема, в «Країні знань».

Метод трансцендентної ідеалізації відображує логіку переходу суб'єкта на рейки еволюційно-самоорганізаційних важелів пасіонарної енергії просвітницького романтизму, який тлумачить «донкіхотство» як дух лицарських норм і правил.

Метод онтологічної абстракції дозволяє поступово розкрити правила «філософії серцевої єдності», що відтворювали українську гуманістику в душі символів культурної трансформації та особливостей органічного входження цивілізованої людини до європейських цінностей.

Міждисциплінарний метод актуалізує соціальну значущість менталітету історії, коли закони та принципи національної самосвідомості перемагають інерцію стереотипів невігластва, оскільки дух європейського типу цивілізованої особистості відображає парадигмальне оновлення філософом сучасної гуманістики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше осмислюється соборність цілісності державних і громадсько-національних та цивілізаційних важелів метафізичних аспектів українського буття, на основі ключових змін гуманізації національної дійсності, постнекласичного підходу до

сукупного контексту особистості в цивілізаційному розвитку соціуму та людини, як парадигмального оновлення філософем гуманістики, як, зокрема, під час втілення форм підготовки операторів складних систем управління.

Новизна отриманих результатів полягає в наступному:

Вперше:

– еспліковано пізнання соборності «кризового соціуму», оскільки дух соціального буття в аспекті його софіологічних особливостей торкається українського підходу до носіїв ренесансного гуманізму та демократизації стереотипів націократизму в процесі охоплення духом козакофільсько-кордоцентричної площини домінантів соціокультурної діяльності соціокультурного простору;

– актуалізовано часовий вимір віртуальних і темпоральних особливостей підготовки майбутніх фахівців у процесі ліберальної гуманітаризації української національної ідеї (М. Пирогов, К. Ушинський), проаналізовано відображення метафізико-індуктивного та ноосферно-освітнього становлення аспектів соціального прогнозування «тут-європейське - Я-буття»;

– введено в науковій обіг поняття «постмодернізаційна особистість», під яким розуміється особистість, яка концептуально відображає взаємодію всебічних соціокультурних ланок суспільства у кордоцентричному та гуманістичному вимірах, а також взаємодію між суб'єктами – носіями духовного рівня окремої ланки еволюційних ознак буття, яке динамічно еволюціонує до сучасного стану переходу біосфери в ноосферу.

Уточнено:

– символіка гуманізації соціогуманітарного знання є розкриттям специфіки Кобзарєвого проекту «сім'ї великій, вольній, новій», як моделі розвитку особистості, яка відкидає інерцію локальних проявів конфліктності в українській політичній нації;

– обґрунтування ноосферно-холістичних властивостей парадигми екоонтології, що допомагає в розумінні взаємозв'язку історичної та сучасної ціннісної орієнтації українського суспільства, а також пізнання широкого кола впливу мовної особистості (в системі ціннісних установок патріотичної особистості), оскільки є позначення аксіологічної складової виховання її етноконфесійної терпимості та толерантного ставлення до іновірівців;

– визначення понять «антропологізму» та «комунікативності», як позиціонування носіїв українського соціокультурного підходу до подолання стереотипів «кризового соціуму», що гальмує вплив європейського простору на патріотично-софіологічні та етносоціальні властивості громадської особи; на цій основі проаналізовано трансформаційний процес поступовості метаморфоз відтворення Homo Liber, як фундамент духу свободи;

– соціально-філософське та культурологічне значення національної спадщини є основою розвитку гуманістики ноосферної парадигми, що також сприяє трансформації соціуму в новітніх умовах України, романтично-просвітницького впливу на ліберальну модель освітоцентризму в історіософському (вітасофії, екософії) висвітленні латентного виховання молоді в дусі лицарського служіння кордоцентризму і козакофільству в українському суспільстві;

– цілісність феномена євроінтеграційності, як фактор міжнародної політики України в контексті сучасного наукового обґрунтування та громадського забезпечення процесу реформування соціально-економічних та гуманітарних відносин в умовах глобалізації;

– сукупність взаємозв'язків антропологічного й символічного змісту можливого та дійсного, «незмінного» і «локально-бутійного», шляхетного та плебейського, патріотичного та націоналістичного, альтруїстичного та прагматичного тлумачення патріотичної координації оптимізує розмір українського простору, що обумовлює статус знання про минуле, сучасне й майбутнє, є позитивним осмисленням історичних традицій України, громадських захисників її Слави;

– зародження та розвиток українського цивілізованого простору, як проблема становлення національного державотворення, зміцнення духовної та культурної самобутності окремої людини і полінаціонального народу;

– трансцендентне обґрунтування патріотичної складової національного буття, що є підставою української ідеї, яка обумовлює дії носіїв громадянської гідності та цивілізаційних символів гуманітаризації суспільства, оскільки саме в основі впровадження величі національного духу є саморегуляторна цілісність намірів і засобів освітнього простору;

– посилення громадського символу «Дон Кіхота», що віддзеркалює дух романтизації просвітницького періоду української дійсності, зберігався в шляхетних лицарських діях патріотів, попри добу «бунту мас»; саме від його збереження залежала якість процесу громадянського діалогу та інформаційність міжсуб'єктної взаємодії її втілення;

– особливості культурної дифузії й акультурації в соціогуманістичному контексті розвитку конвергентно-комунікативної парадигми, яка віддзеркалена поштовхом еволюційного виміру ноосферно-пасіонарного імперативу екологічної доби;

– взаємозв'язки між ідеями постмодерну еволюційних трансформацій у культурі соціальних можливостей глобалізації та інформатизації суспільства, що розгортається за взаємодією природи, цивілізацій та взаємозалежності освітніх структур через виховання гуманістики транснаціоналізму і мультикультуралізму, де інтеркультуралізм представляється реалізацією духу європейського висвітлення цих постнекласичних понять.

Дістало подальшого розвитку:

– трансцендентування проблем козацької складової, соціокультурних змін як синергії «етногенезу-націогенезу», так і висвітлення сукупних змін часопростору, гуманістичного синтезу онтологічного духу, інновацій зі «стрілою часу» – створення цивілізаційних метаморфоз етноконфесійних носіїв Вічносушого;

– експлікування софіологічних сенсів національної дійсності: виявляє домінуючу векторність самоврядування звичайних громад, коли регіональна децентралізація відтворює гуманістичні обрії екологічно-еволюційної доби, з її надією на «щасливе майбутнє» та подолання властивостей «кризового соціуму»;

– обґрунтування сенсу самоорганізаційних конотацій українського

національного буття, що проявилось у спрямованості на включення ідеалів освітнього простору за досвідом прихильників істини, де відтворюється простір свободи, громадських інформаційних важелів як ідеалів справедливості, за допомогою філософії мультикультуралізму й толерантності;

– розуміння необхідності творчого зльоту європейської свідомості «сучасного українця» під час навчання «пересічних» громадян в Україні, що потребувало усвідомлення співвідношення понять «культура», «свобода» та «цивілізованість»; поєднувало висвітлення поняття «козакофілство» ідейною необхідністю цивілізаційного вибору, як громадського сенсу свободи та вищих ідеалів прихильників європейського вектора власного народу;

– цивілізування гуманітарного моделювання понять «української трансформації», як «філософії націєгенезу»;

– реформування простору освіти, що показало «гуманістичний контекст соціокультурного феномена», ставши результативним «громадянським барометром» для працівників державних та громадських організацій, для вдосконалення рівня етносоціальних правил, суспільної життєдіяльності, цивілізованої громадянської відповідальності постмодерної особистості;

– визначення ходу метакомунікативного дискурсу комунікативно-надійних змін національної дійсності всеукраїнського науково-практичного досвіду в контексті гуманітаризації вільного (сучасного) європейського суспільства;

– проектування філософсько-пізнавальних установок майбутніх професіоналів, що відобразило дух інновацій в освітньо-гуманістичному процесі міжнародного розуміння сучасних гуманітарних проблем, що мало вплив на науковий рівень (консенсус) стратегії і тактики ефективного управління, зокрема, на громадську активність старшокласників, студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів закладів вищої освіти;

– встановлення «гуманістично-освітнього та екологічного простору», де розроблені як потенціали моделі моральної сили національної школи, так і патріотична сукупність побудови «середнього класу», було охоплено духом майбутнього на основі філософії «нovoї онтології», професійно-комунікативної культури, всієї національної глобалізації, що органічно пов'язане зі структурою соціокультурної динаміки в умовах ноосферно-громадських проявів демократизації соціального життя.

Практичне значення результатів, одержаних у даному дослідженні, торкається освітоцентризму, як основи для втілення антропологізму українських гуманістичних символів, з їхніми європейськими орієнтирами та досвідом культури примирення в комплексі європейських ідеалів освітнього простору;

Це дозволило:

– виявити ступінь впливу метафізичного аспекту гуманістичної складової освітнього простору в сучасних символах культури толерантності в процесі формування самореферентних моделей взаєморозуміння носіїв «перманентного бунтарства», зокрема, під час громадського діалогу та пошуку громадянських сенсів еволюційних подій, з'ясування «історіософського» значення трансформації малоросійського етносу в українську політичну націю;

– схарактеризувати обсяг створення комунікативності історичного

порозуміння національних і регіональних еліт у процесі громадського «романтично-просвітницького» та «ноосферно-екологічного» виміру демократичного патріотизму;

– з'ясувати форми цивілізованості людини в процесі гуманітаризації професійно-освітнього простору, як час становлення духу ноосфери, висвітливши феномен підготовки української молоді до свідомого європейського вибору і поступовий перехід від «апології неосталінської спрямованості малоросійщення» до консенсусно-громадянського сенсу буття на межі тисячоліть;

– проаналізувати посттоталітарні ідеологеми, як у легітимному контексті відтворення самоорганізаційних можливостей історичного етносу, так і в комунікативному розумінні ідеалів європейської відповідальності, що активізує участь майбутніх фахівців у створенні форм європейської духовності, як антропологічний феномен соціокультурного простору у вимірі підвалин прогнозування професійної надійності;

– осмислити саморегуляцію цивілізованої людини, – як перехід обривів екоонтології до цілісної гуманізації ідеалів операторів складних систем у процесі парадигмального відтворення сутнісних підстав націскритичності екологічної доби.

Результати дослідження спрямовані на розв'язання актуальної і соціально значущої проблеми прийняття соціумом духу європейського суспільства в аспекті національно-цивілізаційних норм особистості, вплив державної ідеології на різні рівні громадської самосвідомості та правила громадянського патріотизму. Становлення контролю суспільства за процесом його якісного оновлення охоплює «громадянський контекст освіти», втілює логістику виховання, розширює статут громадських інституційних повноважень суб'єктів влади, територіальну та етнокультурно-освітню форми взаємодії осіб центральної влади та регіональних еліт, оскільки втілення громадянської саморегуляції посилює осмислення сутності відповідальності за соціокультурний простір, що є вагомим «громадським важелем» поступу освітньої діяльності тощо.

Досвід освітоцентризму показав, що саморегулятивним феноменом має стати постійне оновлення «Країни Знать». Матеріали та висновки дослідження можуть бути включені до складу курсів та спецкурсів із логіки, соціальної філософії, культурології, соціології, конфліктології та політології; їх можна використовувати в дослідженні інноваційних проектів із соціальної екології, релігієзнавства та при підготовці гуманітаріїв в усіх типах закладів освіти, і, для удосконалення дій волонтерських організацій, що залежить від вектора суспільної життєдіяльності.

Апробація результатів дослідження знайшла відображення в доповідях на методологічних семінарах кафедри професійної педагогіки та соціально-гуманітарних наук Льотної академії Національного авіаційного університету (м. Кропивницький), кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», на наукових семінарах кафедри філософії Центральноукраїнського національного технічного університету, на засіданнях кафедри філософії та політології Центральноукраїнського державного педагогічного

університету імені В. К. Винниченка, інститутів післядипломної освіти, спеціалізованих ліцеїв, коледжів, гімназій м. Одеси, Дніпра, Кропивницького, здійснювалась на ряді міжнародних та загальноукраїнських конференцій, науково-практичних семінарах, «круглих столах» університетів і академій України, а саме: «Педагогічна спадщина В. Сухомлинського і розбудова національної освіти» (матеріали науково-практичної конференції, Кіровоград, 1993); «Вплив морально-психологічного клімату курсантських колективів на формування професійної культури авіаційних спеціалістів» (Матеріали конкретно-соціологічного, у тому числі соціометричного дослідження курсантських колективів, Кіровоград: ДЛАУ, 2000); «Сучасні інформаційні технології в управлінні та професійній підготовці операторів складних систем» (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Кропивницький, 2003, 2010, 2011-2018 рр.); «Наука і освіта – 2004» (VII міжнародна науково-практична конференція, Дніпропетровськ, 2004 р.); «Війна у людських вимірах: події, оцінки, спогади. До 60-річчя перемоги антигітлерівської коаліції держав у Другій світовій війні в Європі 1939-1945 рр.» (Матеріали «круглого столу» 27 квітня 2005 р., Кіровоград, 2005 р.); «Освітній процес: погляд зсередини» (Перша міжнародна періодична науково-практична інтернет-конференція, Дніпропетровськ, 2005 р.);

Автор намагався захистити новизну свого підходу до гуманістики українського соціуму на таких авторитетних форумах, як «Євроінтеграційна політика України: Інноваційні підходи до науки XXI сторіччя» (Міжнародна науково-практична конференція, Кіровоград, 2013 р.); «Управління високошвидкісними руховими об'єктами та професійна підготовка операторів складних систем» (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Кіровоград, 2013 р.); «Цивільна авіація на сучасному етапі розвитку науки, техніки і суспільства» (Матеріали міжнародної науково-технічної конференції, присвяченій 90-річчю цивільної авіації МГТУ ГА, Москва, 2013р.); «Малишевські читання» (Матеріали Всеросійської наукової конференції. Старооскольська філія ФГБОУ ВПО МГРИ-РГГРУ. Старий Оскол, 2013.); «Сучасне українське суспільство у вимірах глобалізації і євроінтеграції.» (Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, Запоріжжя, 2013 р.). Треба було обґрунтувати необхідність якісного оновлення всього комплексу професійно-комунікативної культури у зв'язку з «гібридною війною» на Сході України, що відображено у наступних конференціях. «Напрями удосконалення гуманітарної освіти в Україні: соціоантропологічні, соціокультурні та соціосвітоглядні виміри» (Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Запоріжжя, 2013 р.); «Роль українознавства у вихованні національної свідомості та гідності нової генерації українців» (Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, Дніпропетровськ, 2013 р.); «Антропологічні виміри філософських досліджень» (Матеріали міжнародної наукової конференції, Дніпропетровськ, 2013); «Україна – козацька держава» (Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Жовті Води, 2014-2015 рр.); «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» (Матеріали II та III Міжнародної наукової конференції, Одеса, 2014, 2016 рр.); «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Матеріали Міжнародної наукової конференції, Одеса, 2015 р.),

«Актуальні питання освіти і науки» (Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції, Харків, 2016 р.); «Освіта та соціалізація особистості» (Матеріали III Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 200-річчю ПНПУ імені К. Д. Ушинського, Одеса, 2016 р.); «Проблеми та перспективи професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграції» (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Кропивницький, 2016.); «До 565-річчя від дня народження Леонардо да Вінчі». (Матеріали міжнародної наукової конференції у рамках European academic assembly. Східноєвропейський Інститут психології, Київ, 2017); «Концептуальні та практичні засади становлення і розвитку «smart-освіти» як чинника формування «smart-культури» в умовах еволюції від інформаційного суспільства до «smart-суспільства» (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя, 2018); «Штучний інтелект contra людський мозок: перспективи обдарованості в динаміці інформаційного світу» (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Інститут обдарованої дитини НАПН України, Київ, 2018); та інших наукових форумах, у монографіях, статтях, навчальних посібниках, тезах доповідей.

Публікації. Основні результати дослідження опубліковані в 3 монографіях (з них 1 у співавторстві); 19 статей (з них 2 у співавторстві) у фахових виданнях МОН України, 4 – у наукометричних виданнях, 10 статей (всі у співавторстві) в інших збірках, 4 (з них 2 у співавторстві) - у матеріалах та тезах доповідей і 26 виступах на наукових і науково-методичних конференціях. Внесок авторів рівнозначний.

Структура і обсяг роботи. Дослідження складається зі вступу, п'яти розділів, висновків і списку використаної літератури. Основний текст дисертації розміщений на 386 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 422 сторінки. Список використаної літератури нараховує 477 джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** подано загальну характеристику роботи, обґрунтовано актуальність теми дослідження і схарактеризовано стан її розробки, визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, його методологічні основи, розкрито наукову новизну, підкреслено практичну значущість роботи; вказано дані про апробацію результатів дослідження та публікації.

Перший розділ роботи – **«Гуманістичні обрії – цивілізаційна сутність духовності соціального життя. Теоретико-гносеологічні засади»** – присвячений обґрунтуванню вибору пізнання соціальної реальності та осмислення шляхів критично-порівняльного аналізу парадигм соціального гуманізму.

Структурно розділ складається із трьох підрозділів: в категоріальній системі духовності соціального життя.

У підрозділі 1.1 **«Цивілізаційні пролегомени регуляції відносин людини і суспільного буття»** розкрито особливості гуманізації соціокультурного простору у понятійно-категоріальному сенсі, – це стимулює становлення нової держави, навіть завдяки ситуативній конвертації революційних змін на добробут звичайних громадян та бізнес-еліти, лише потім за своєю потугою змінюється громадське ставлення до подальших

етносоціальних досліджень; може справити значний вплив на генезис вищих ідеалів у контексті європейських традицій націєтворення. Прологомени регуляції відносин людини і суспільного буття висвітлюють особливості цього процесу в експлікації поняття «гуманістичних обривів», що дозволило визначити їх духовний складник духу патріотичної єдності носіїв цінностей керівного класу. В механізмах інформаційного захисту єдності офіційного та опозиційно-альтернативного суспільства дух європейського простору проявляє себе як індуктивно-метафізична категорія філософії історії.

У підрозділі 1.2 **«Субстанційні підвалини гуманістики культурних парадигм суспільства»** дефініційний контекст дослідження гуманізму в парадигмально-соціокультурному просторі історичної нації дозволяє критику спрощення пошуку оптимального розуміння поступу та його героїчних персон, що набуває значення нової парадигми глобального розвитку на фоні проявів «націонал-прагматизму», висвітлює поєднання процесу відтворення культури толерантності етносоціальних спільнот з їх переходом в політичну націю, що виявляє можливі гуманістичні обриві буття в діях «інтелектуала», «культурала» та «функціонала».

У підрозділі 1.3 **«Поняття «цивілізована людина» в категоріальній системі духовності соціального життя»** обумовлено перспективи всієї цивілізаційно-культурної взаємодії історичних націй, де дуже часто цивілізована людина діє як доміант соціокультурної комунікації на межі тисячоліть, що систематизує відтворення концептології гуманізму в європейському просторі, культурна взаємодія нерідко обумовлена не лише внутрішніми колізіями буття, а й трансцендентним впливом духовної еліти тощо. Здійснення епістемологічного структурного елементу дослідження дало можливість історіографічно-громадського осмислення деяких теоретичних припущень. Виявлено ступінь метафізичного аспекту гуманістичної складової європейського простору в сучасних символах культури і впливу толерантності практичної взаємодії автохтонного (титульного) етносу з носіями культур національних меншин, що добровільно визнали й готові захищати всіма засобами згідно європейських цінностей суверенітет держави й суспільства, де вони проживають.

У другому розділі – **«Людиновимірність соціокультурних змін європейського простору: постнекласичний ракурс»** – визначено методологію переходу на рейки політичної нації та дискусійність чинників європейського буття в сучасній філософії, оскільки не існує єдиних понять онтології гуманістики в процесі формування постнекласичних філософем, де мають місце різні типи постнекласичних систем, у яких концептологія гуманістики отримує ситуативні сенси якісної інтерпретації.

У підрозділі 2.1 **«Метафізика соціокультурної динаміки – фундамент Homo Liber»** розкрито філософію людиноцентризму у постнекласичному ракурсі за допомогою гуманізації європейського простору. «Homo Liber» має широке значення під час ускладнення суспільства третього тисячоліття – відображає осмислення взаємовпливів гуманізації змін соціального і культурного просторів (суспільства-інфосфери). Поступово історичний суб'єкт

має вести боротьбу з радикальним перетворенням демократичного соціуму у свій тоталітарний антипод. У зв'язку з труднощами становлення глобалізаційних процесів – втілення гуманістичних обріїв оптимізує ходу європейського суспільства.

Актуальність філософії соціокультурного простору в контексті перспектив філософії історії полягає в осмисленні взаємовпливу гуманізації змін соціального і культурного простору під час ускладнення суспільства інфосфери. У зв'язку з дослідженням технонауки втілення гуманістичних обріїв глобалізаційних процесів поступово стає історичною суб'єктивізацією національних властивостей цивілізованого патріотизму. Експлікація поняття «гуманістичних обріїв», «українська ідея», «інформаційне суспільство» дозволяє визначити як індуктивно-метафізичні категорії та їх духовний складник через механізм інформаційного захисту єдності офіційного та альтернативного суспільства, що символізує на початку третього тисячоліття нову рису соціальних акторів – носіїв відновлення історичної пам'яті, виявивши сталість, стійку системну властивість джерел, які «живлять» фундамент Homo Liber».

Цивілізована європейська ідея націєтворення відображає пріоритет культури толерантності, соціокультурної динаміки і мультикультуралізму, що поєднують дух лицарських чеснот з європейською спрямованістю національної еліти до якісного оновлення патріотичної єдності, як цінностей панівного класу, що вимушені підпорядковувати свої власні інтереси європейським цінностям.

У підрозділі 2.2 **«Постнекласична інтерпретація антропологізації в соціокультурному просторі»** запропоновано парадигмальне осмислення національного буття, пов'язане з романтично-просвітницькою ходою парадоксів самообґрунтування і суперечливості «бунту мас» екологічно-еволюційної доби, є сприйняттям громадянського символізму; на початку третього тисячоліття відтворюється нова якість соціальних факторів – носіїв відновлення історичної пам'яті. «Історично-гуманістичне мислення» оголосило про вектор політичних націй відповідно до духу європейського простору, оскільки пам'ять політичної нації є складником взаємодії автохтонів і нацменшин, історичні важелі зберігають правдиві свідчення про ходу громадянської взаємодії еліти та суспільства

«Історична» та «неісторична» сутність громадянського елементу буття є базовим виявленням парадигмальної ролі концептів уявного духовного «роздвоєння» феномена етносфери на «приспосовану» та «неприспосовану» специфіку, оскільки йдеться про дух національної ідеї, як «колективно-несвідому» реальність, або «імперську» і «національну ідею», що принципово протистоїть вульгарно-радикальним – «комуністичним» та «націоналістичним» ідеологемам.

У підрозділі 2.3 **«Дух соціокультурних змін: особистісно-індивідуальні інтенції феномена деперсоніфікації та ресоціалізації»** широко вживано у понятійному сенсі важливий постнекласичний погляд на розвиток людини за умов деперсоніфікації, що обумовило також ходу гуманістики і засобів метафізичного порівняння аналізу ресоціалізації історичного народу в європейському просторі. Цей бік проблеми дозволяє за істиною націєтворення

порівнювати сучасне суспільство з критеріями античної та європейської цивілізацій, які збагачуються гуманітарним внеском у досвід боротьби з деспотичними проявами, як нібито специфічною новизною, що обумовлена всією філософією існування (Іван Павло II, А. Швейцер) культурної цілісності Європи, перш за все, вдаючись до порівняння етносоціальної активності пасіонаріїв минулих часів із захисниками трансцендентально-самостійного існування.

У розділі 2.4 **«Особливості гуманістики освітнього простору суспільства: синергетичний підхід»** знову пов'язане європейське-загальне поняття «гуманістики обрїїв» з поняттям «цивілізованої національної ідеї», співвідноситься у філософії свободи зі змістом і духом «європейського простору» в їх історично-метафізичному тлумаченні вищих ідеалів громадського життя. Європейський мультинаціональний освітній простір відобразив персоналістичний аспект метафізики історії, розкрив онтологічні ознаки моделі лицарських чеснот в наступних концептах: «духовність», «цивілізація», «громадянин», «свобода».

Відповідний методологічний базис постнеокласичної метафізики історії, що в змозі об'єднувати зусилля патріотичної особистості з діями громадських інституцій та державних установ, зміг визначити в освітньому просторі міру цілісної ефективності класичних, некласичних, постнекласичних традицій. Створення синергетичного погляду на зміни буття (В. Вернадський, Г. Хакен, Р. Крейг, Н. Луман, І. Пригожин, Л. Гумільов, П. Сорокін), дозволило осмислити становлення цивілізованості людини у вимірі ноосфери, що належить творчості екзистенціалістів (М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, К. Ясперс, А. Камю, М. Бердяєв) та неотомістів (Ю. Бохенський, Ж. Марітен, Є. Жильсон, Іван Павло II) фрейдистів та їх послідовників (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм). Харизматичні особи почали раніше за інших відчувати наступні виявлення ролі гуманістики сучасної особистості.

Реформування соціальних інституцій через поступовість з'єднання християнських та світських принципів фундаменту Homo-Liber (Я. Корчак, А. Макаренко, В. Сухомлинський) обумовлює сподівання патріотичної спільноти (пасіонарії) на збагачення досвіду становлення європейської держави, їх вплив на дух боголюбства, поступово долає гальмування деяких сучасних (суїцидальних) чинників конфліктогенної доби. «Постнекласична інтерпретація» існування людини в соціокультурному просторі, персоніфікації змін впливає на особистісно-індивідуальні інтенції феномена соціалізації та особливості гуманістики європейського простору суспільства, на інтернаціоналізацію буття тощо.

Третій розділ – **«Історіософія відтворення гідності людини нескореній Україні: вітасофсько-онтологічний аспект»** – присвячений аналізу європейського простору з позиції історіософської онтології, оскільки видатні українські корифеї Г. Сковорода і Т. Шевченко ретельно обґрунтували обставини відродження гідності людини в нескореній Малоросії. Істотно змінилися уявлення про спосіб опору козакофілів і кордоцентристів імперській величчю, перетворення і відтворення патріотичної інформації

виявилось антиімперською взаємозалежністю вербальних, візуальних і ментальних способів кодування і репрезентації знань про відтворення суверенної та соборної України.

У підрозділі 3.1 **«Кордоцентризм – онтологічна сутність пробудження гідності людини в нескореному українському суспільстві»** з'ясовано метафізичний перехід від «філософії серця» Г. Сковороди до кордоцентризму П. Юркевича, і, поступове подолання духу малоросійської меншовартості в українському соціумі.

У творчості Г. Сковороди, як предтечі Т. Шевченка, дух патріотизму в історіософській інтерпретації малоросійської дійсності виходить з того, що всі історичні народи, котрі населяли тодішню нескорену Малоросію, полюбляли боротися й за істину, і за сенс відтворення ідеалів. Українська нація, яка має свою силу і правду природи – Бога, як незвичне явище, є носієм історичної правди, завдяки «філософії серця», а не тільки еволюції цивілізаційного реформування суспільства й якості самих предметів у їхньому розвитку. Кордоцентризм опановує сенс буття в номінації до живої дискусії; якщо дух не дієвий і гуманізація освіти не буде реальним його втіленням, щоб проникнути в те, що лише в потенції, тобто існує лише у духовній темноті і (безумовно) приховане для профана – націонал-нігіліста чи націонал-егоїста як чудовисько Левіафан. Іntenції кордоцентризму обумовили гуманістику в прикладі патріотичної діяльності, і можна вважати істинною лише тоді, коли усвідомимо вислови корифеїв про свободу, що не може бути тільки формою прояву революційно-перманентного вільнодумства, бо соціокультурна творчість має змінити буття.

У підрозділі 3.2 **«Безмежні гуманістичні обрії української філософії ХІХ століття – спрямованість проти малоросійщення історичного етносу»** показано те, що єдине й множинне є логічним утворенням необхідного буття у дусі правил національного буття та науково-мистецьких досягнень.

Дослідження української філософії ХІХ ст. показує те, що в сучасному вигляді «філософія серцевої єдності» – складне й багатоманітне суспільне явище, відлунням якого є вітасофсько-онтологічний контекст – сфера патріотично-поступової передачі етносоціального досвіду, освоєння і переформатування гуманітарних знань. Сенс цього феномена – дух змін (*Zeitgeist* – дух нескореного часопростору) в етносоціальному досвіді, який дуже потрібен для гуманітаризації всіх ланок освітнього простору та культури, як засобу боротьби проти примноження банального зла. Гідність нескореного українця (на той час – малороса) інтегрує гуманістичний потенціал держави саме у понятійно-науковій та художній формі (І. Котляревський, М. Гоголь), оскільки І. Котляревський, М. Гоголь та інші прихильники козакофільства відчують удосконалення розумових здібностей (що пов'язане з таємницею націєсферогенезу). Нація європейського типу одночасно є вільною та невольною «істотою у світі «речей-для-нас», бо має виявляти харизматичність носіїв власної ідеї. Саме софіологія в імені власної нації, на думку видатних харизматичних осіб, філософів ХІХ ст., відтворює героїчне існування оптимального захисту поневоленого народу.

Треба починати з просвітницького діяння та впливу освітнього простору на дії громади проти прихильників войовничого невігластва або (ворогів) «космополітичних еретиків» чи інших проявів вульгаризації світогляду, це відтворює смислове розуміння Соборності нескореної України за допомогою метафізики, соціології, де є узагальнення численних форм гуманізації освітнього простору, та початок критичного розуміння губерньської Малоросії, устрою кожної територіальної громади на Сході, де за часів Гетьманщини закладався тривалий патріотичний імпульс, що вплинув на загальну структуру соціокультурного простору, а також розв'язання наукової проблеми, яка є неklasично-метафізичним осмисленням національної ідеї в контексті змін гуманістичних обривів у інтелектуальному трансформуванні поневоленого українського суспільства.

У підрозділі 3.3 **«Вітасофія серцевої єдності у Кобзаревому проекті українського козакофільства»** феномен козакофільства розглянуто як протидію закріпаченню людини. Починаючи ще з XVIII-XIX ст., Т. Шевченко використовує гуманістичний потенціал кордоцентризму Г.Сковороди, висуває проект вітасофії українського козакофільства (орієнтуючись на чесноти європейського лицарства), боротьби нескореної України, важливої для того, щоб спрямувати дії громади для пробудження нескореної Малоросії і власної громадської активності й захисту гідності людини проти суцільного асимілювання імперськими поневолювачами (малоросійцями). Українська ідея відображає пріоритет мовних звичаїв, що поєднують дух козакофільства з європейською спрямованістю національної еліти до якісного оновлення патріотичної єдності цінностей панівного класу, оскільки патріоти-козакофіли почали раніше відчувати наступні виявлення ролі гуманізованих недержавних інституцій. Вітасофія у Кобзаревому проекті «українського козакофільства» висвітлює безмежні гуманістичні обриві української філософії XIX ст. – спрямованість проти «малоросійщення історичного етносу».

Вітасофія серцевої єдності у Кобзаревому проекті осмислює «дух українського козакофільства» в його соціокультурних зв'язках з патріотичною людиною в площині освітоцентризму. Спадщина Т. Шевченка відтворює національні традиції, чим дуже корисна для нової генерації, оскільки ідея під час навчання людини може повернутися у новітньому контексті, як у якісно відновленій ланці «європейської України». Цьому сприяють патріотичні традиції минулого та сьогодення, спадок велетнів вітчизняного та європейського світу, громадянське спілкування під час філософського діалогу. Цей досвід існує з давніх-давен, навіть за умов латентного існування українського соціуму.

Вітасофія, як висновок креативності «софійної надії» та «мудрості нації», завжди стимулювала шляхи опанування громадського удосконалення гуманітарного циклу знань, де комунікативна сумісність є кордоцентризмом.

Четвертий розділ – **«Громадські пошуки оптимальної моделі освітоцентризму в нескореній Україні: соціально-філософський сенс»** – присвячений аналізу діалектичної єдності етносоціальних зрушень нескореної України в результаті освітоцентризму з часів губерньської Малоросії (радянської

Малоросії), коли харизматичні особи (М. Пирогов, К. Ушинський – з одного боку, А. Макаренко, В. Сухомлинський – з іншого) демонстрували лицарський дух (донкіхотство) наставника молоді під час подолання закріпаченого стану «маленького українця».

У підрозділі 4.1 **«Просвітницька критика офіційного виховання «маленького українця» в губернській Малоросії»**, в якому розглянуто освітоцентризм у поневоленій період як налаштування лібералів і альтернативної громади проти влади й офіційного суспільства, що відтворювалося в проявах еволюційно-перманентного вільнодумства та позитивному сприйнятті європейських цінностей.

Патріотичну діяльність лібералів можна вважати істинною лише тоді, коли усвідомимо вислів Т. Шевченка про свободу, що не може бути тільки формою, бо соціокультурна творчість має змінити сутність буття шляхом цивілізаційного реформування суспільства, і починати треба з освітнього простору. Кобзар проти прихильників войовничого невігластва або (ворогів) космополітичних еретиків чи інших проявів оптимального захисту народу, за допомогою гуманітарного знання метафізики, соціології, відтворює смислове існування багаточисельних форм гуманізації освітнього простору.

У підрозділі 4.2 **«Радянський етап малоросійщення освітнього простору: латентне відтворення лицарського духу служіння українському козакофільству»** простір освіти є реальним втіленням духу лицарства противників імперської інтерпретації малоросійської дійсності, і осмисленням досвіду лицарського служіння нескореній Україні А. Макаренка, – «Дон Кіхота Запорозького» – бійця не тільки з еволюцією пафосних звуків сталінізму, але і проти викривлення якості найбільш гуманітарних предметів у їх патріотичному значенні-вихованні під час метафізичного переходу до живої дискусії навколо його «Педагогічної поеми»; Великий козакофіл, яким був А. Макаренко, вважав, якщо дух патріотизму не дієвий у гуманітарному сенсі, тоді і не буде справжньої гуманізації освітнього простору. Шляхетне мислення А. Макаренка необхідне для латентного відтворення традицій лицарства, щоб проникнути в те, що лише в потенції, тобто існує лише у духовній темноті націонал-нігіліста чи націонал-егоїста. Отже, вся історична форма опору українського народу пов'язана з відкритим спротивом і «тихою боротьбою» за гідність людини, істину й правду, за сенс відтворення європейських ідеалів. Українська нація має свою силу і природу – Бога, як незвичне явище, носії цивілізованого патріотизму відчувають удосконалення розумових здібностей (що пов'язане з таємницею ноосферогенезу). Саме софіологія в імені власної нації, на думку А. Макаренка, часто показує те, що єдине й множинне є логічним утворенням необхідного буття, духу громадянських правил та наукової зміни статусу України.

А. Макаренко розглянув «малоросійщення» як феномен невігластва під час тривалого закріпачення людини, починаючи ще з проявів розбійництва, пияцтва, приниження нацменшин (цькування німців, євреїв чи інші прояви). А. Макаренко розглядав вітчизняний і зарубіжний досвід гуманізації освітнього

простору, тобто його модель складного колективу дозволяла висунути традиції козакофільства своєї колонії безпритульних дітей (жертв громадянської війни). Гуманістика козакофільства допомагає йому в протистоянні так званим «лицарям фінки» (на авансцену тоді виходить громадський активіст, який протистоїть кримінальній особі). Взагалі, відтворення духу козакофільства дозволило протистояти сталінізму та збагатити творчість великого Кобзаря, використовуючи гуманістичний потенціал у синтезі з кордоцентризмом. А. Макаренко висуває проект українського козакофільства для того, щоб спрямувати громадське пробудження нескореної України і відтворити силу гідності людини проти суцільного малоросійщення.

У підрозділі 4.3 **«Кордоцентричний внесок у систему радянського виховання: концептуальна протидія стереотипам неосталінізму»** висвітлено «тихий опір» концепціям неосталінізму. Освітоцентризм інтегрує гуманістичний потенціал нескореної України саме в понятійній формі, оскільки видатний мислитель і громадський діяч В. Сухомлинський зміг вдало показати громаді те, що у сучасному вигляді «філософія серцевої єдності» є складним і багатоманітним суспільним явищем, що впливає на сферу патріотично-поступової передачі етносоціального досвіду боротьби козакофілів на користь освоєння гуманітарного комплексу в альтернативі переформатування гуманітарних знань. Сенс цього феномена відображає дух змін в патріотичній тенденції, характеризує соціально-активну філософську доктрину, що використовує феноменологічно-екзистенціальні традиції в процесі дослідження специфіки людського буття, як альтернативний етносоціальний досвід, який дуже потрібен для гуманітаризації всіх ланок простору освіти, виховання та культури, як засобу боротьби проти гібридизації банального зла.

За цією концепцією західні ліберали завжди намагалися осмислити парадигму «філософем самовтілення людини козацького типу», оскільки для сучасної особистості характерні три основні риси в їхній діалектичній взаємодії: по-перше, екстеріоризація – самоздійснення, зосередженість індивіда на його духовному обличчі в зовнішньому світі; по-друге, інтеріоризація – внутрішня зверненість до початкових, глибинних рівнів власного «Я»; по-третє, можна переосмислити проблему людини крізь призму соціальної технології новітніх досягнень сучасної науки та соціальної практики. Моральне самовдосконалення громадянина, вважав В. Сухомлинський, веде за філософією серця до «суспільства гармонії особистостей»: основна увага приділяється питанням свободи та гуманістики морального виховання патріота; ця основна ідея цивілізованого вільнодумства покладена в основу парадигми демократії та патріотизму.

У підрозділі 4.4 **«Освітоцентризм у пострадянський період як витончене налаштування влади і суспільства на позитивне сприйняття європейських цінностей»** українська ідея є основною для еволюційного переформатування радянського за часів сталінізму поневоленого народу, але дух нескореного суспільства був, так чи інакше, мірилом протистояння всіх станів нескореного малоросійського соціуму у силу того, що природа будь-яких форм освітоцентризму у нескореній Україні мала надзавдання – латентне

відтворення лицарського духу – служіння традиціям кордоцентризму та козакофільству. Феномен опору богоборству й русифікації в комунікативній і міжкультурній комунікації, оскільки соціальний і освітній процес соціокультурних змін не можливий без громадського пошуку оптимальної моделі освітоцентризму, що чітко зрозуміли духовні нащадки Великого Кобзаря, починаючи від романтиків – просвітників (М. Пирогов, К. Ушинський) так і латентних носіїв гідності духу «Дон-Кіхота Запорізького» (А. Макаренко, В. Сухомлинський). За цією концепційною інновацією, ліберальний дух відтворює «середній клас»; його доміанти намагаються осмислити парадигму «філософем освітоцентризму» для відтворення вільної особистості в нескореній Україні, оскільки сучасні прихильники соборності виділяють характерні риси взаємодії цивілізованої людини із громадськими ролями – внутрішня зосередженість індивіда, духовне переосмислення проблеми особистості крізь призму новітніх досягнень сучасної науки та соціальної практики.

Іншими словами, зміст міжкультурної освітньої комунікації за часів губерньської та радянської Малоросії мав вигляд прихованого практичного втілення української національної ідеї, оскільки феномен освітоцентризму відображає суспільні відносини та цілісний (соборний) історичний досвід різноманітних людей у всіх регіонах України.

Соціокультурна модифікація освітоцентризму на різних етапах переходу від духу малоросійської меншовартісності в прояви лицарського служіння нескореній Україні довели експериментальні моделі (А. Макаренка та В. Сухомлинського), що навіть у суверенній Україні вони допомагають в її боротьбі за входження в європейський простір.

Розділ п'ятий – **«Проблеми людини в комунікативно-екософському контексті: постмодернізаційна особистість»** – продовжив думку про те, що звернення людини, схильної створювати особливе середовище інтерсуб'єктивності, до гуманістики, відображає процес її ідентифікації з вищими цінностями соціуму, але це і є особистісне середовище української національної ідеї. Структурно розділ складається з частин, що залишилися вельми актуальними в умовах суверенного розвитку України в європейському просторі.

У підрозділі 5.1 **«Цивілізована людина – чинник етносоціальних зрушень кризового суспільства у ноосферному вимірі»** проаналізовано характер історичних форм цивілізованої людини, показано те, що соціальні зміни торкаються опанування громадсько-європейських гуманістичних сенсів суверенної держави, за їхнім змістом існує можливість осмислення досвіду захисників європейського вектора, де вплив філософської культури має бути духовним орієнтиром – для цивілізованого патріота власної держави в площині сукупного захисту європейських прав своїх громадян, зокрема, відображається в системі національних пріоритетів і цінностей, це і є результатом тривалого громадського спостереження за духовністю багатьох представників виду «маленької людини» в молодій генерації. Експеримент, що почали А. Макаренко та В. Сухомлинський ще в страшних умовах панування

вульгарно-соціологічних стереотипів, суттєво збагачує перехід етногенезу у націєгенез, оскільки українці позитивно сприймають представників етнічно-громадського типу патріотизму.

Моральне самовдосконалення цивілізованого громадянина веде за «філософією серця» до «суспільства гармонії особистостей», основна увага приділяється питанням свободи та вільнодумства, що покладено в основу парадигми демократії та патріотизму гуманістики морального виховання патріота; ця основна ідея характеризує соціально-активну філософську доктрину цивілізованості людини, що використовує феноменологічно-екзистенціальні традиції в процесі дослідження глобалізації, як всесвітньої специфіки сучасного людського буття під час швидкої комунікації, коли гуманістика втілюється в площині ноосферогенезу. У цілому, дуже суперечливо превалує дух поверхневого засвоєння її сенсів, спостерігається іноді в її сутності невизначеності тенденцій сенсів і значень, тоді позитивні зрушення ще нерідко перемежуються з негативними сенсами інфопростору чи ситуативним опрідметненням критеріїв філософської необізнаності, або визнання того, що, нібито, значення має практичне втілення лише в символічній системі, оскільки є атрибутом повідомлення від корифеїв ХІХ ст. до власних нащадків ХХІ ст.

У підрозділі 5.2 **«Комунікативна трансформація моделі гуманізації професійного образу людини у душі екологічного імперативу»** спрямовано легітимацію соціокультурних змін особистості під час становлення української політичної нації, до освоєння професійно-технічних вимог та навичок вітасофсько-онтологічного спілкування, оскільки Кобзарєва інтерпретація спадку кордоцентризму обумовила стратегічний проект «професійного образу людини у душі екологічного імперативу» на козакофільське переформатування радянсько-губернської Малоросії в європейську Україну, та засоби створення «Сім'ї великій, вольній, новій».

Важливі риси характеру, які забезпечують у постмодерних умовах професійність, – успіх у роботі, пов'язаний не з постійним «екстримом», а з гуманістичними проявами професійних принципів, що «слідкують» за повсякденною моральністю (Акуратність. Уважність. Дуже висока відповідальність. Широка ерудиція у своїй сфері, хороша зорова пам'ять. Точний окомір. Фізична сила й витримка. Гострота зору й кольоросприйняття. Гнучкість, рухливість рук, ніг, усього тіла загалом. Наполегливість. Принциповість у виконанні професійних вимог за технологічною та трудовою дисципліною. Розвинений вестибулярний апарат. Тривала концентрація уваги в творчий спосіб. Урівноваженість. Просторова уява і співвідношення гуманітарного та технічного мислення).

Дух ноосфери, як момент онтології софійності, для постмодерного суспільства має велике теоретичне та практичне значення, висвітлює особливості його понятійних похідних, таких, як «цивілізованість», «національна духовність», оскільки комунікант онтологізує «традиції народу», «екософські глобалізовані цінності» тощо. Визначення рівня громадянської відповідальності особистості в цивілізаційному аспекті соціокультурної

комунікації залежить від вдосконалення правил державного замовлення для вільної дії закладів освіти в цивілізований спосіб. Крім того, матеріали трансформації світового буття можуть бути покладені у моделювання цивілізованих зразків-комунікантів української освіти, що були включені до її гуманітарно-складових зразків соціальної філософії, філософії культури, соціології та політології; їх можна використовувати в дослідженні інноваційних проектів із соціальної екології, релігієзнавства та при підготовці гуманітарно-виховної діяльності в усіх навчальних формах.

У підрозділі 5.3 **«Постмодернізаційна особистість в гуманітарному комплексі соціокультурного простору»** розкрито дух сучасної доби, що значно підвищує роль постмодерних чеснот цивілізованої людини та статус української суверенної держави, і значення духовних важелів колективної відповідальності за стан справ на всіх рівнях державотворення. Відлуння гуманістики змін зараз у сучасних формах освітнього простору стосується легітимної громадської підготовки майбутніх фахівців, зокрема, під час осмислення громадою творів вітчизняних мислителів, оскільки перехід від державоцентризму до освітоцентризму відображає феномен апології до «деперсоніфікації та соціалізації» майбутнього фахівця тощо.

Є чітке розуміння цілісності й суперечливості будь-яких постмодерних форм професіоналізації життя молодшої генерації:

- мовлення, зокрема, державне, у тому числі вимагає від майбутнього професіонала вміння комунікувати на інтелектуальному, громадському, психологічному рівнях таким чином, щоб гідно сприйняти синтез фундаментальних природознавчих та професіологічних знань, що поєднується з досвідом гуманітарного навчання, у площині досконалого володіння іноземними мовами, зокрема, англійською. Завдяки всьому морально-професійному комплексу сучасних знань фахівець має претендувати на гідну посаду в державному чи приватному (наприклад, цивільної авіації) секторі, щоб удосконалювати свій фаховий та патріотичний рівень;

- місце гуманітаризації в процесі комунікативно-інженерної підготовки дозволяє правильно контролювати роботу підлеглих. Зрозуміло пояснювати всім іншим актуальність того чи іншого виробничого завдання, стежити за неухильним дотриманням техніки безпеки;

- цивілізаційні чинники європейського суспільства, врешті-решт, визначають духовно-пізнавальний статус метафізичного дискурсу в контексті професіоналізму, що не стільки акумулює власну версію локального надбуття, скільки передає громадську повагу до виявлення софійної взаємодії абсолютного та локального відображення синтезу цілісності створення комплексу культурних компонентів в Україні, що виникає в соціокультурному менталітеті національного буття. Відкритий освітній простір, що безперервно виникає, згідно з лінійними законами має перейти у феномен нелінійного існування, коли, нібито, «раптово» «виникає порядок – із хаосу», що номінує постмодернізаційна особистість – як представника виду *Homo Liber*.

Легітимація соціокультурних змін патріотичної особистості мала якісні державні та громадські наслідки в сфері освоєння атрибутів професіоналізму.

Україна проголошує необхідність для своїх громадян одремітнення у пострадянський період цілого спектру європейських прав і свобод, зокрема право на отримання всіх форм освіти, вільний вибір місць проживання і пересування, чим забезпечується доступність гуманітаризації процесу реформування загальної середньої, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти. З'являються інноваційні та приватні форми серед різних форм державного навчання; надання із різних джерел фінансування державних стипендій та пільг учням і студентам, громадянам, які пройшли важкі випробування під час гібридної війни в Донбасі або належать до національних меншин. Відповідно, у номінації цивілізаційних важелів реформування соціального життя, все менше представників «нової генерації» продовжують «ностальгувати» за колишньою імперією, котра після розпаду СРСР продовжує випробувати наше право на вільне існування в європейському співтоваристві.

У підрозділі 5.4 «Гуманістичний сенс соціокультурних змін особистості під час становлення української політичної нації» феномен відтворено серед освітнього офіціозу, оскільки існує латентна опозиція ходи швидких змін, з іншого боку – повільна хода структурних змін, і, як результат, суперечливість духовного обличчя молодого покоління – кмітливості і некмітливості, тямущості і нетямущості, міцності і неміцності нашої духовної еліти або її історичної пам'яті. Сильно чи слабо є виражена в молодого покоління новітня здатність оволодіння знаннями, а без урахування цього не можна уявити етносоціальну здатність до європеїзації еліти політичної нації, зокрема, для системного знання про внутрішні загрози, чи прояви сепаратизму, тобто про ризики повномасштабної війни і загрози цивілізованому існуванню суверенної України.

Еволюційне подолання проявів ситуативних протиріч між прихильниками територіального федералізму і войовничого націоналізму в Україні теж актуалізує громадський пошук сценаріїв, що втілюють позитивну ситуацію, завдяки ключовому синтезу класичного і неокласичного знання постмодерної людини про соціокультурну комунікацію (екософія, екоонтологія і ювентологія та футурологічна екосоціологія), бо метафізика української ідеї охоплює аспекти цивілізованого націєтворення, а це є вимогою громадської поваги до екологічного імперативу. На межі ХХ -ХХІ ст. зростає відносність регіональної небезпеки. Еліта України шукає вихід із хвили деперсоніфікації або перманентного протистояння майже зі всіма сусідами; післямайданний синдром як відтворення протистояння виник внаслідок войовничого невігластва «масової людини» за добу «бунту мас». Стратегія еволюції моделі цивілізованої людини спрямована як на працівників державних та громадських організацій, так і для визначення рівня громадянської відповідальності особистості, і для масового вдосконалення етносоціальних правил та подальших досліджень інших аспектів цієї важливої проблеми. «Метафізичний контекст феномена етнонаціональної гідності» має стати постійним «громадським барометром» цивілізованої суспільної життєдіяльності. Така модель цивілізованості може використовуватися для започаткування процесу остаточного переходу малоросійського конгломерату етносів у площину української політичної нації, оскільки її інноваційність

екстраполюється на ходу реформування простору громадянського суспільства.

Релігійність не тільки є універсальним заповненням нових соціальних вакуумів, а, в першу чергу, здобутками саме «перевивчення» того, що у громаді було раніше в одиничних аспектах сучасного технологічно-професійного та гуманітарного оновлення майбутнього фахівця, задля того, щоб економічна сфера доповнювалася новими освітньо-науковими технологіями інформаційно-комунікаційної сфери. Цей феномен є найважливішим культурним явищем глобального комунікативного суспільства, що відображає сутність постмодернізаційної особистості та визначає характер громадської взаємодії пасіонаріїв з іншими людьми, тобто перманентність, і як «революційний Майдан» 1990-х-2014-х років, через страждання, кров і сльози, відкрив Україні шлях у сучасне європейське суспільство: створюється життєвий світ, як досягнення соціально-культурної сфери, що реформується за сукупністю професійних науково-технічних гуманітарних здобутків, комунікації, пошуку компромісів порозуміння та культурної комунікації орієнтує «батьків і дітей» до громадського вивчення рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і інших освітніх закладах.

ВИСНОВКИ

Гуманістичні обрії європейського простору відображають пріоритет звичаїв української політичної нації, що поєднують дух козакофільства з європейською спрямованістю національної еліти, примушуючи до якісного оновлення моделі українських чеснот, діючи в аспекті освітоцентризму та відтворення системи гуманітаризації, як важливих аспектів метафізики історії. Український національний простір, відобразивши персоналістичний ракурс, розкриває онтологічні ознаки в наступних гуманістичних концептах: «духовність», «цивілізація», «громадянин», «свобода», що в змозі об'єднувати зусилля патріотичної особистості з діями громадських інституцій та державних установ, визначивши в гуманітарному просторі софіологічну міру цілісної та соціологічної ефективності класичних, некласичних, постнекласичних традицій.

1. В умовах суцільного громадянського пошуку системи цінностей «української політичної нації» гуманізм формує нову соціокультурну основу існування суспільства та рівноправної взаємодії людини з соціально-економічними, політичними та іншими сферами буття; просвітники-романтики та їх духовні нащадки демонстрували завжди у свій час серйозні модернізаційні тенденції, які досить чітко вимальовуються на рівні етносоціальних та соціокультурних трансформацій переходу Малоросії на рейки суверенітету самостійної України. Ці трансформації у своєму загальному інтегральному дискурсі соціокультурних змін віддзеркалили дію комунікативної моделі духовності майбутнього фахівця.

2. Дух свободи спрямовує «культуру толерантності», як гуманістично-ненасильницької дії кризового соціуму всередині цивілізаційного спілкування багатонаціональної спільноти України, під час становлення громадського діалогу автохтонів та нацменшин. Таке налагодження перехрещується з посиленням впливу освітоцентризму на дух реформування громадянського

суспільства. Зараз у метафізиці освітоцентризму відшкодовується запас мудрості суспільного буття: виявлення істинного ества гуманістичних обривів, як надчуттєвої глибини навіть (льотної) «культури толерантності» постмодерної особистості, так і оптимізації ходи конкретного реалізування національної ідеї в часі й просторі, прояви національного духу майбутнього фахівця, що теж виступає як соціальна потреба професіоналізму у контемпляційному відбитті децентралізації влади.

3. Головним підсумком, що зміцнює позицію української влади, є громадянське суспільство, його підтримка пов'язана з успіхом усіх гілок влади в демократичній державі, котра допомагає в поступово-еволюційному «очищенні» центральних і регіональних еліт від вульгарних (проімперських) стереотипів, так і стимулює розвиток добробуту українського народу та паралельно – посилення громадянських сенсів еволюційних подій носія самореферентних моделей пошуку взаєморозуміння та діалогу, навіть з апологетами громадського протистояння, з'ясування «історіософського» значення трансформації малоросійського етносу в українську політичну націю.

4. Потрібний європейський досвід «реформування соціокультурної сфери», щоб діяти рішучо, долати викривлення духу Кобзаревих навчальних важелів гуманітаризації, зокрема, на користь цивілізованого саморегулювання відносин з «молодою генерацією української нації».

5. Відсутність європейського вектора освітніх реформ потребує громадського діалогу, оскільки ця обставина часто стає причиною соціальних конфліктів, що торкаються ціннісно-цивілізаційних аспектів національної ідеї, реформатори мають досягти не лише імітації громадського консенсусу; в решті випадків діячі культури, освіти і науки мають мінімальний обсяг реальних можливостей в межах академічної свободи, щоб виявити свою громадянську позицію, зокрема, вчасної легітимації інновацій, гуманітарних елементів національного буття. Використовування духу архетипів етносоціальної саморегуляції буває, як правило, без перекручення комунікативних важелів, щоб сміливіше втілювати діалогове осмислення нових інформаційних умов цивілізованої людини соціально-екологічної доби.

6. Актуалізування етносоціальної саморегуляції кризового суспільства, підвищує і статус освітоцентризму, як фундамента метаморфоз еволюційного подолання проявів ситуативних суперечностей між прихильниками територіального федералізму і войовничого націоналізму. Освітоцентризм, завдяки ключовому синтезу (екософія, екоонтологія, ювентологія та футурологічна екосоціологія) охоплює аспекти цивілізованого націєтворення, оскільки є вимогою значного відсотка прихильників громадської поваги до екологічного імперативу в контексті метафізики української ідеї, та її похідних духовності, таких як «цивілізованість», «національна духовність», «традиції народу», як громадське втілення «екософських цінностей». Завдяки цьому ціннісні критерії української держави почали стосуватися захисту довкілля і безпосередніх моральних цінностей учасників руху за європейський вектор державної самостійності.

7. Метафізичний вимір самоідентифікації українського етносу на рубежі ХХ-ХХІ ст. вимагає ретельного вивчення онтологізації культури

міжнаціонального спілкування України: «дух козакофільства» нащадків переконує постмодерну особистість у перспективі патріотичного осмислення власного «Я-буття», що є також запорукою підтримки західними елітами нашого європейського шляху.

8. Саме на межі тисячоліть відбувається вільне світорозуміння підходів до втілення сучасних проявів «атавістичної людини», до спадку корифеїв чи культу керівної особи, до подолання духу кріпацтва народних мас, до критики дикунства, поступово занепадають, хоча громада і кволо відмовляється від утопічних ілюзій марксистсько-ленінського позитивізму. Так, антирелігійні цінності доробку минулого чи інші різновиди войовничого соціологізму лише ситуативно вульгаризують властивості періоду варварства або первинне технократично-утопічне обожнювання науки та техніки, її мілітаристських форм тощо.

9. Національна свідомість в координатах гуманізму творить себе з архетипів сенсу буття етносфери, але в дискурсі пізнання складової соціуму, в якому ми існуємо, впливаючи на когнітивно-лінгвістичне «Я-буття-світу», оскільки кобзарєво-гоголівський досвід козакофільства допоміг створювати історичну необхідність громадського осмислення системної гуманістики віртуального «дорослішання» історичної нації.

10. В умовах громадянського пошуку системи цінностей, нова соціокультурна основа «української політичної нації» формується взаємодією з соціально-економічними, політичними та іншими сферами існування суспільства, просвітники-романтики демонструють важелі еволюційного реформування буття.

Дух свободи спрямовує гуманістично-ненасильницькі дії кризового соціуму всередині цивілізаційного спілкування філософської спільноти України під час модернізаційних тенденцій, які досить чітко вимальовуються на рівні соціальних, соціокультурних трансформацій. Ці трансформації у своєму загальному інтегральному дискурсі соціокультурних змін віддзеркалили дію комунікативної моделі духовності майбутнього фахівця, але в площині становлення громадського діалогу автохтонів та нацменшин. Таке налагодження перехрещується з посиленням впливу освітоцентризму на дух громадянського суспільства. Зараз у метафізиці освітоцентризму відшкодовується запас мудрості реформування суспільного буття: виявлення істинного ества гуманістичних обрїїв, як надчуттєвої глибини (льотної) постмодерної особистості професіоналізму, так і оптимізації ходи конкретного реалізування національної ідеї в часі й просторі. Прояви професійної культури майбутнього авіафахівця теж виступають як соціальна потреба у контемпляційному відбитті національного духу.

Однак, головним підсумком, що зміцнює позицію української влади, є громадянське суспільство, його підтримка пов'язана з успіхом усіх гілок влади в демократичній державі, котра допомагає в поступово-еволюційному «очищенні» центральних і регіональних еліт від вульгарних (проімперських) стереотипів, так і стимулює розвиток децентралізації влади та паралельно – посилення добробуту українського народу – носія самореферентних моделей пошуку взаєморозуміння серед апологетів «перманентного бунтарства»,

зокрема під час громадського діалогу та пошуку громадянських сенсів еволюційних подій, з'ясування «історіософського» значення трансформації малоросійського етносу в українську політичну націю.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Монографії:

1. Гуманістичні обрії європейського простору: український контекст: монографія / В. І. Аксьонова. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 536 с. ISBN 978-966-916-627-2
2. Соціально-філософське осмислення становлення освітньо-комунікативної культури. Гуманітарний вимір якості професійної підготовки фахівців авіаційної галузі: моногр. / Т. С. Плачинда та ін.: Кропивницький: ЛА НАУ, 2018. – 588 с. (Колектив авторів: Т. С. Плачинда (Вступ, Розділ 1, висновки), О. В. Урсол (Розділ 2), В. І. Аксьонова (Розділ 3), І. І. Романько (Розділ 4)). (монографія). – С. 258 – 422
3. Міжкультурна комунікація як фактор формування глобального інформаційно-комунікативного простору. [Монографія] / В. І. Аксьонова. – Кіровоград: КЛА НАУ, 2016. – 228 с.

Статті у наукометричних (з Index Copernicus) виданнях:

1. Аксьонова В. І. Philosophy of sociocultural meanings in the information system yesterday and today. Грані. Наук.-теор. альманах. Том 21 № 6, 2018 р. м. Дніпро. – (Index Copernicus), – р. 39-45.
2. Аксьонова В.І. Гуманістичні обрії постнекласичної символіки українського козакофільства. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол.ред.В. М. Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2018. – Випуск 133 (№ 6). – (Index copernicus), – С. 97-101
3. Аксьонова В. І. Етнічна толерантність як необхідність позитивного сприйняття європейських цінностей. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць, вип.73 / Гол.ред. В. Г. Воронкова; Запоріж.держ. інж. Акад. – Запоріжжя: ЗДІА, 2018. (Index copernicus), – С. 88-95.
4. Аксьонова В. І. Культура толерантності: витоки метафізичних сенсів. Грані. Наук.-теор. альманах. Том 21 № 9, 2018 р. м. Дніпро. (Index copernicus), – С. 118-123.

Статті у фахових виданнях, зареєстрованих у МОН України:

1. Аксьонова В. І. Актуалізація проблеми професійної культури в контексті філософії освіти. Філософські пошуки Львів-Одеса: Soyito – Центр Європи, 2008. Вип. XXVIII. – С.146-156.
2. Аксьонова В. І. Метафізика процесу українського елітоутворення. Культурологічно-освітній контекст. Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. 2008. №2(58), березень-квітень. – С. 99-104.
3. Аксьонова В. І. Метафізичний аналіз сучасних проблем системи професійної діяльності. Вісник Дніпропетровського університету. Серія Філософія. Соціологія. Політологія. Дніпропетровськ: ДНУ. 2008. – Вип. 17. – С.160-162.
4. Аксьонова В. І. Міжкультурна комунікація як системоутворюючий фактор сучасної інформаційної культури: теоретико-методологічний контекст. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник

наукових праць № 53 / Гол. ред. В. Г. Воронкова; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2013. – С. 89-100.

5. Аксьонова В. І. Регулятивні можливості соціальної комунікації: соціально-філософський аналіз. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. К.: ВІР УАН, 2013. Випуск 71 (№ 4). – С. 398-403.

6. Аксьонова В. І. Криза соціокультурної ідентичності особистості як наслідок соціокультурної дезінтеграції суспільства: соціально-філософський аналіз. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць, вип. № 55 / Гол. ред. В. Г. Воронкова; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2013. – С. 179-193.

7. Аксьонова В. І. Антропологічні виміри комунікативно-інформаційного усвідомлення сенсу буття. Антропологічні виміри філософських досліджень / Гол. ред. В. Хміль Дніпропетровськ, 2013. – №3. – С.7-13.

8. Аксьонова В. І. Формування концепції міжкультурної комунікації в контексті соціально-гуманітарного дискурсу. Напрями удосконалення гуманітарно освіти в Україні: соціоантропологічні, соціокультурні та соціосвітоглядні виміри. / За ред. проф., д.ф.н. В. Г. Воронкової. Запоріжжя: ЗДІА, 2014. – С. 99-106.

9. Аксьонова В. І. Культурні парадигми глобалізації як феномен комунікативного розвитку суспільства. Перспективи. Соц-політ журн. Серія: Філософія. Політологія. Соціологія: ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», 2014. – № 3 (61). – С. 6-11.

10. Аксьонова В. І. Дискурс національної ідеї у контексті цивілізаційного розвитку України. Наукове пізнання: Методологія та технологія. Науковий журнал: ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», 2014. – № 2 (33). – С. 13-18.

11. Аксьонова В. І. Український дух, як феномен патріотизму в контексті парадигми комунікативного суспільства. Гол. ред. Є. Борінштейн. Перспективи. Соціально-політичний журнал: ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», 2015. – №1. – С. 13-18.

12. Аксьонова В. І. Гуманістичний контекст соціокультурного простору України. Наукове пізнання: Методологія та технологія. / Гол. ред. проф., д.ф.н. Є. Р. Борінштейн: ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», 2015. – №1(34). – С.6-10 (співавт. І.З. Скловський).

13. Аксьонова В. І. Пошук єдності громадського суспільства у площині особливостей соціокультурного плюралізму. Наукове пізнання: методологія та технологія: ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського». 2015. – №2(35). – С.12-16 (співавт. І.З. Скловський).

14. Аксьонова В. І. Творчість харизматичної особистості в інтенціях патріотизму молодого фахівця // Перспективи. Соціально-політичний журнал. 2016. – №2-3(68-69). – С.6-11

15. Аксьонова В. І. А. Макаренко і З. Фрейд. Грані Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. 2017. – №12. – С. 99-104.

16. Аксьонова В. І. Дон Кіхот – постнекласичний символ лицарського служіння ідеалам козакофільства. Наукове пізнання: методологія і технологія. №1(38): ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», 2017. – С.6-12.

17. Аксьонова В. І. Управління комунікативними процесами в сучасному

соціумі в контексті кризи соціокультурної ідентичності: соціально-філософський аналіз. Гілея: науковий вісник: [зб. наук. пр.] К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2013. Вип. №72. – С. 225-233.

18. Аксьонова В. І. Соціально-філософський сенс гуманістичних обріїв європейського простору: український контекст. Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Наукове пізнання: методологія та технологія. Філософія. – № 1 (40) Одеса, 2018 – С. 6-10.

19. Аксьонова В. І. Видатний український педагог і «Дон Кіхот Запорізький» – Антон Макаренко. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 2 до Вип. 37: Тематичний випуск «Проблеми емпіричних досліджень у психології». Випуск 14 К.: Гнозис, 2017. – С. 123-129.

Статті в інших наукових збірках та матеріалах конференцій:

1. Аксьонова В. І. Образ Дон Кіхота Запорозького, як дух в концепції колективу видатного українського педагога А. С. Макаренка. Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Вип. 159. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – С.43-52 (співавтори Скловський І.З., Скловська О. І.).

2. Аксьонова В. І. Комунікативно-соціокультурний простір – феномен Європейської парадигми суспільства нескореної України. Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Випуск 167. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2018. (Index copernicus), С. 41-45 (співавтор Скловський І. З., Скловська О. І.)

3. Аксьонова В. І. Трансформація личности от языковой к коммуникативной как условие становления межкультурной коммуникации глобального социума. Малышевские чтения: в 2-х т. Т.2. Старый Оскол: «Кириллица», 2013. – С. 15-21.

4. Дух саморегуляції у цивілізаційному контексті українського державотворення. Людина віртуальна: нові горизонти: зб.наукових праць / за заг.ред. д.філос.н. Журби М. А. – частина 1. Монреаль: СРМ «ASF», 2017. – С. 68-71. (співавтор Скловський І. З.)

5. Аксьонова В. І. Антропология через призму освітоцентризму. Штучний інтелект contra людський мозок: перспектива обдарованості в динаміці інформаційного світу. К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2018. – С. 157-166. (співавт. І. З. Скловський).

6. Аксьонова В. І. Духовні підстави становлення «шляхетного» типу людини за концепцією В. Сухомлинського. Науковий вісник інноваційних технологій. Наукове-методичне видання / гол. ред. В.С. Рижиков. Кіровоград: Науково-дослідний центр інноваційних технологій, № 2 (4), 2013. С. 203-206. (співавтор Скловський І.З.)

7. Аксьонова В. І. Проблеми освітньої сутності: модернізаційний контекст. Науковий вісник інноваційних технологій. Збірник наукових праць № 1 (11) 2016. – С. 8-15. (співавтор Скловський І.З.)

8. Аксьонова В. І. Український досвід в процесі соціально-культурного осмислення статусу сучасного суспільства. Науковий вісник інноваційних технологій. Збірник наукових праць №2 (12) Київ, 2016.– С. 9-12. (співавтор Скловська О. І.)

9. Аксьонова В. І. Постмодерністська модель реформування освітнього простору (підхід герменевтики до роботи Антона Макаренка). Науковий вісник інноваційних технологій Міжнародна академія інноваційних технологій науково-дослідницький центр інноваційних технологій Збірник наукових праць. №1 (17) 2018. – С. 5-14. (співавтор Скловський І.З.)

10. Аксьонова В. І. Логіка в екстремальній професії – феномен соціокультурної реалізації потреб молоді. Науковий вісник інноваційних технологій. Збірник наукових праць № 1 (13) 2017. Вид-во: ЦП «Компринт», м.Київ. – С. 63-71. (співавтор Бурматов І. В.)

11. Аксьонова В. І. Дух логической культуры в экстремальной профессии – реализация профессиональной коммуникации молодежи. Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки: зб.наук.пр. / [редкол.: Т.С. Плачинда (голов.ред.) та ін.]. – Кропивницький: КЛА НАУ, 2017. – Вип. 1. – С. 309-314. (співавтор Бурматов І.В.)

12. Аксьонова В. І. Філософія освіти в Україні в епоху формування інформаційної цивілізації ХХІ століття. Актуальні питання освіти і науки. Збірник наукових статей. – Харків, 2016. – С. 9-12. (співавтори Скловський І. З., Скловська О. І.)

13. Аксьонова В. І. Проблеми етносоціальних змін – феномен національної ідеї в освітньому контексті. Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки: зб.наук.пр. / [редкол.: Т.С. Плачинда (голов. ред.) та ін.]. – Кропивницький: ЛА НАУ, 2018. – Вип. 3. – С. 19-25 (співавтор Скловська О.І.)

14. Аксьонова В. І. Соціальні комунікація як системоутворюючий чинник сучасної інформаційної культури особистості. Концептуальні та прагматичні засади становлення і розвитку smart- освіти як чинника формування smart-культури в умовах еволюції від інформаційного суспільства до smart-суспільства (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції Запоріжжя 19-20 грудня 2018 р.). Запоріжжя: ЗДА, – С. 78-81.

АНОТАЦІЯ

Аксьонова В. І. Соціально-філософські підвалини гуманістичних обривів європейського простору: український вимір. – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.03 □– соціальна філософія та філософія історії. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2019.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню в соціальній реальності гуманізації європейського простору у контексті правової і національної ідентичності майбутніх фахівців, зокрема, курсантів льотної освіти.

У роботі на основі філософії інноваційності розглянуто моделі освітоцентризму в аспекті культури, толерантності та інших європейських цінностей; здійснено комплекс філософсько-онтологічного осмислення соціального гуманізму крізь призму категорій «гуманістичні обриві», «європейський простір», «освітній простір», «постмодернізаційна особистість», що дозволяє подати дух пострадянського освітоцентризму як особистий світ і громадський спосіб втілення української патріотичної ідентифікації на основі аналізу переваг європейських цінностей; йде становлення української політичної нації на основі духу Майдану («Революція на граніті», «Помаранчева революція», «Революція гідності», – 1990-2014 рр.), чим досягаються оптимальні кроки освітоцентризму в пострадянський період як переваги і недоліки громадянського розвитку в процесі подолання імперських зазіхань агресивних сусідів та ситуативну поразку, як прихильників малоросіщення в контексті примусової асиміляції, тоді зникає осмислення філософом кордоцентризму (Г. Сковорода, П. Юркевич), козакофільства (А. Макаренко, В. Сухомлинський) обумовивши постнекласичний ракурс відтворення української політичної нації в європейський сучасний простір, обумовивши надію на зменшення відсотка носіїв войовничого націоналізму тощо.

Зміни соціокультурного простору, такі, як феномен європейської цивілізаційності харизматичних осіб (Ф. Аквінат, Аристотель, М. Гайдеггер, Я. Корчак, Платон, І. Пригожин, М. Сервантес, Г. Хакен, З. Фрейд), соціокультурного духу соціалізації патріотичної особистості (В. Вернадський, В. Винниченко, М. Драгоманов, А. Макаренко, М. Пирогов, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Д. Чижевський). Гуманізація інтерсуб'єктивності (Е. Гуссерль) застосовує громадські горизонти (толерантність, шляхетність, соборність, відповідальність, комунікативність, професіоналізм). Концепти соціального гуманізму в пострадянський період в єдності онтологічних, антропологічних і аксіологічних аспектів українського буття, оскільки постмодерна особистість демонструє синергетичний аспект референтності етносоціальних зрушень кризового суспільства збагачення гідності людини за рахунок адептів лицарського духу служіння ідеалам добра, справедливості для розкриття гуманістичного сенсу входження України в європейський простір.

Ключові слова: гуманістичні обриві, європейський простір, освітній простір, соціокультурний простір, постмодернізаційна особистість, толерантність, комунікативність демократичний патріотизм, моральність, homo liber, національний нігілізм, соборність.

АННОТАЦИЯ

Аксенова В. И. Социально-философский фундамент гуманистических горизонтов европейского пространства: украинское измерение. - На правах рукописи.

Квалификационная работа на соискание ученой степени доктора философских наук по специальности 09.00.03 – социальная философия и философия истории. Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», Одесса, 2019.

Работа посвящена исследованию в социальной реальности гуманизации европейского пространства в контексте правовой и национальной идентичности будущих специалистов, в частности курсантов летной академии.

В работе на основе философии инновационности рассматриваются модели образованиецентризма в аспекте культуры, толерантности и других европейских ценностей; осуществлен комплекс философско-онтологического осмысления социального гуманизма сквозь призму категорий «гуманистические горизонты», «европейское пространство», «образовательное пространство», «постмодернистская личность», что позволяет подать дух постсоветского образовательного централизма как личный мир и общественный способ реализации украинской патриотической идентификации на основе анализа преимуществ европейских ценностей; идет становление украинской политической нации на основе духа Майдана («Революция на граните», «Оранжевая революция», «Революция достоинства», – 1990-2014pp.), чем достигаются оптимальные шаги образовательного централизма в постсоветский период как преимущества и недостатки гражданского развития в процессе преодоления имперских посягательств агрессивных соседей и их ситуативное поражение, как сторонников малоросийщизма в контексте принудительной ассимиляции, тогда исчезает осмысление философом кордоцентризма (Г. Сковорода, П. Юркевич), козакофильства (А. Макаренко, В. Сухомлинский), осмыслив постнеклассический ракурс воспроизведения украинской политической нации в европейское современное пространство, рассмотрев надежду на уменьшение процента носителей воинствующего национализма и тому подобное.

Изменения социокультурного пространства, как феномен европейской цивилизованности харизматических личностей (Ф. Аквинат, Аристотель, М. Хайдеггер, Я. Корчак, Платон, И. Пригожин, М. Сервантес, Г. Хакен, З. Фрейд), социокультурного духа социализации патриотической личности (В. Вернадский, В. Винниченко, М. Драгманов, А. Макаренко, М. Пирогов, Г. Сковорода, В. Сухомлинский, К. Ушинский, Д. Чижевский). Гуманизация интересубъективности (Э. Гуссерля) применяет общественные горизонты (толерантность, благородство, соборность, ответственность, коммуникабельность, профессионализм). Концепты социального гуманизма в постсоветский период в единстве онтологических, антропологических и аксиологических аспектов украинского бытия, поскольку постмодерная личность демонстрирует синергетический аспект референтности этносоциальных сдвигов кризисного общества, обогащение достоинства человека за счет адептов рыцарского духа служения идеалам добра, справедливости для раскрытия гуманистического смысла вхождения Украины в европейское пространство.

Ключевые слова: гуманистические горизонты, европейское пространство, образовательное пространство, социокультурное пространство, постмодернизационная личность, толерантность, коммуникативность демократический патриотизм, нравственность, homo liber, национальный нигилизм, соборность.

SUMMARY

V. Aksenova. Socially philosophical foundation of humanistic horizons of European space: ukrainian measuring – Manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of philosophical sciences in specialty 09.00.03 – the social philosophy and philosophy of history. – State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University K. D. Ushinsky», – Odessa, 2019.

Dissertation is sanctified to research in social reality of humanizing of European space in the context of legal and national identity of future specialists in particular students and cadets of flying.

In dissertation on the basis of philosophy of innovatory models of edukationcentrism are examined in the aspect of culture, tolerance and other European values; the complex of philosophical-ontological comprehension of social humanism is carried out through the prism of categories «humanistic horizons», «European space of », «educational space», «post-modernisation personality» that allows to give the spirit of post-soviet edukationcentrism as the personal world and public method of embodiment of Ukrainian patriotic authentication on the basis of analysis of advantages of the European values is becoming of the forming of Ukrainian political nation on the spirit of Maydan («revolution is on granite», «orange revolution», «revolution of dignity»,- 1990-2014 years), what arrived at optimal steps of edukationcentrism in a post-soviet period as advantages and lacks of civil development in the process of overcoming of imperial encroachments of aggressive neighbours and situation defeat of transmitters of violent nationalism and favourable to the Little Russia, stereotype of self devaluation and self betrayal to the forced assimilation the result is the loss comprehension of the philosophy of cardiocentrism (G. Skovoroda, P. Yurkevitch), cossakphilia (A. Makarenko, V. Suchomlynskiy) stipulating the postneoclassical foreshortening of including of Ukrainian political nation in European modern space.

Humanizing of intersubjectiveness (E. Huserl) and horizons of sociocultural spirit of resociality of patriotic personality (tolerance, breeding, collegiality, public responsibility, communicativeness, professionalism) the concepts of social humanism are used in a post-soviet period in unity of ontological, antropological aspects of axiology of Ukrainian life as postmodern personality demonstrates the sinergistical aspect of reference of etnosocial changes of crisis society of enriching of dignity of man due to the adherents of knight's spirit of service to the ideals of good, justice for opening of humanistic sense of including of Ukraine in European space. Changes of sociocultural space, as the phenomenon of the European civilization spirit of charisma persons (Aristotle, A. Makarenko, V. Vernadskiy, V. Vynnichenko, V. Suchomlynskiy, G. Skovoroda, G. Hucken, D. Chizevskiy, Z. Freud, A. Pryhozhyn, K. Ushinsky, M. Heidegger, M. Drahomanov, M. Pirohov, M. De Servantes, Plato, Th. Akquinat, Y. Korchak)

Key words: humanistic horizons, the European space, educational space, sociocultural space, postmodern personality, tolerance, communicativeness democratic patriotism, national nihilism, morality, homo liber, homosovetious, collegiality, dignity, catholicity.

Аксьонова Віра Ігорівна

**СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПІДВАЛИНИ ГУМАНІСТИЧНИХ
ОБРІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР**

Спеціальність - 09.00.03 соціальна філософія та філософія історії

Автореферат

кваліфікаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора
філософських наук

Видано в авторській редакції

Віддруковано з оригінал-макету
Підп. до друку 03.04.2019. Формат 60x90,16. Папір офсетний.
Гарн. «Times». Друк цифровий. Ум.-друк. арк. 1,9.
Наклад 140 прим.